

7. Криптовалюта у деклараціях: чому НАЗК не слідкує за депутатськими біткойнами // Радіо Свобода : сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29247836.html> (дата звернення: 28.09.2019).

8. Гребенюк М. В., Лук'янчук Р. В. Правовий режим криптовалют: досвід ЄС. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 310–323.

Одержано 30.09.2019

УДК 796.323.2(477)

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ СПОРТУ

Корупція в сучасному спорті стала чинником, який становить реальну загрозу динамічному розвитку спорту в Україні, а також іміджу держави. У суспільстві викликає стурбованість суттєве збільшення інформації про прояви явищ корупції в спорті та реальними їх фактами, які проявляються у вигляді маніпулювання спортивними змаганнями з метою отримання неправомірної вигоди. Зокрема, це протиправний вплив на хід спортивного змагання та/або проведення спортивного змагання із заздалегідь відомим результатом (договірне змагання); підкуп спортсменів, спортивних суддів, тренерів, інших осіб, які здійснюють діяльність у сфері спорту; незаконні спортивні ставки тощо.

Явище корупції негативно впливає на всі сторони життєдіяльності, фактично руйнує правові й етичні відносини між людьми, негативно впливає на розвиток соціальних, фінансово-економічних процесів і практично стає нормою поведінки. Розв'язання цієї проблеми знаходиться в центрі уваги міжнародних спортивних організацій, а також найвищих європейських і світових політичних інституцій і є надзвичайно актуальним для України.

Існуючі проблеми вимагають необхідного регулювання діяльності держав в цій галузі, про що свідчить велика кількість скоєних правопорушень в спорті різних видів, таких як посягання на принцип рівності прав і свобод спортсменів, маніпуляції спортивними змаганнями, вживання допінгових препаратів, насильство і хуліганську поведінку глядачів під час проведення спортивних заходів, корупція і інші економічні злочини в міжнародних спортивних відносинах.

В цілому держави як на міжнародному, так і на регіональному рівні приділяють діяльності по боротьбі з правопорушеннями у спорті велику увагу. При цьому слід зазначити, що на сьогоднішній день універсальний документ, що охоплює всі види таких правопорушень, не розроблений, регулюються лише окремі види таких правопорушень у відповідних конвенціях і протидію ним.

Міжнародно-правовим документом у сфері боротьби з допінгом, який став першим в цій сфері, є Конвенція проти застосування допінгу ETS № 1352, підписана 16 листопада 1989 року в Страсбурзі державами-членами Ради Європи та іншими державами-учасницями Європейської культурної конвенції.

Одним з найбільш суттєвих документів в області боротьби з правопорушеннями в спорті є багатостороння Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями (Council of Europe Convention on the Manipulation of Sports Competitions), яка була відкрита для підписання 18 вересня 2014 р., що ґрунтується на низці раніше прийнятих документів у сфері міжнародного спортивного руху [1].

Цікаво, що Радою Європи на 67-му пленарному засіданні Європейського комітету з проблем злочинності, що проходив у Страсбурзі 1–4 грудня 2014 р. було наголошено на доцільності введення кримінальної відповідальності за корупцію в питаннях, що стосуються маніпуляції результатів спортивних змагань. Безумовно, цей крок свідчить про важливість запобігання правопорушень даного виду, оскільки підвищена суспільна небезпека, а також масштаб їх поширення, вимагають відповідного нормативного врегулювання.

Задоволення потреб глядачів в спостереганні спортивного видовища, яке відбувається в умовах чесного, безкомпромісного змагання спортсменів із дотриманням принципів етики і чесної боротьби, має бути одним із базових принципів проведення змагань. Однак факти корупційного впливу на офіційні спортивні змагання і їх результати призводять до отримання масовим глядачем неякісного спортивного видовища, чим істотно порушуються інтереси громадян та інтереси розвитку спорту в Україні.

На виконання міжнародних зобов'язань, з метою протидії корупції у сфері спорту, у 2015 році був прийнятий Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» (далі – Закон). Законом встановлено, що спортивні змагання повинні відбуватися за правилами чесної гри. В свою чергу правила чесної гри (Fair Play) – це загальновизнані у спортивному товаристві морально-етичні зобов'язання спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть безпосередню

участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту строго дотримуватися правил змагань, не допускати заборонених прийомів і методів боротьби, грубощів, шахрайства, інших протиправних діянь як засобів досягнення спортивних результатів [2].

Закон встановлює заборону протиправного впливу у будь-який спосіб на результати офіційних спортивних змагань. Протиправний вплив на результати офіційного спортивного змагання – це маніпулювання спортивним змаганням, тобто умисне вчинення корупційного правопорушення, спрямованого на некоректні зміни ходу спортивного змагання чи його результату шляхом повного або часткового виключення непередбачуваного характеру змагань і досягнення наперед визначеного їх наслідку, з метою отримання будь-якої неправомірної переваги для себе або для інших. Таким чином Закон робить акцент тільки на «офіційні» спортивні змагання, тобто ті, які передбачені Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, що проводяться уповноваженим організатором спортивних змагань з метою визначення переможців згідно з правилами спортивних змагань для відповідного виду спорту, визнаного в Україні, та положенням (регламентом) про це змагання. Таким чином залишаючи поза увагою законодавства професійні спортивні змагання, а також комерційні конкурси.

Закон до корупційних правопорушень, що впливають на результати офіційних спортивних змагань, відносить вчинення хоча б одного з таких діянь:

1) підкуп спортсменів, осіб допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадових осіб у сфері спорту, примушування або підбурювання їх до таких діянь чи вступання з ними у змову стосовно результату офіційного спортивного змагання (договірного поєдинку) або стосовно надання ними ексклюзивної спортивної інформації;

2) отримання спортсменами, особами допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовими особами у сфері спорту грошей, цінних паперів, іншого майна, користування послугами майнового характеру, отримання інших вигод і переваг внаслідок діянь (підкуп, змова), чи несанкціонованого використання ними ексклюзивної спортивної інформації.

3) розміщування ставки на спорт щодо результатів офіційного спортивного змагання, спортсменами, в якому вони або їхня команда беруть участь, особами допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовим особам у сфері спорту

Умисне вчинення корупційного правопорушення, спрямоване на некоректні зміни ходу офіційного спортивного змагання чи його

результату, порушення заборони розміщувати ставки на спорт, а також невиконання вимог законодавства щодо запобігання цим порушенням тягне встановлену законом кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність винних осіб. Зокрема передбачена адміністративна відповідальність за порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням (ст. 172-9-1 КУпАП) та кримінальна відповідальність за вчинення протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України).

Однак слід наголосити, що букмекерські контори України офіційно перебувають під заборонаю, починаючи з 2009 року, коли всі азартні розваги, крім державних лотерей, були об'явлені поза законом. Проте, не дивлячись на нелегальність, ставки на спорт залишаються популярною розвагою в країні. На українському ринку букмекерства працює пул з 10 компаній, причому дві найбільші контролюють до 80 % загального обороту. Це компанія Favorit, яка покриває наземний сегмент, і Parimatch, що має сильні позиції в онлайні. Юридичний статус-кво надає юридично прийнятна форма роботи в індустрії - покупка ліцензії національного лотерейного оператора і робота під його «прикриттям» [3].

Водночас, в світі букмекерська діяльність є складовою частиною спортивної культури. Букмекерська діяльність істотно відрізняється від інших видів грального бізнесу. З огляду на викладене, букмекерська діяльність в Україні потребує правового врегулювання для забезпечення достойної участі держави в розвитку світової культури спортивних подій.

Підсумовуючи слід зазначити, що в Україні зроблені суттєві кроки для запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань і протидії корупції у сфері спорту, однак залишаються неврегульованими певні питання, що негативно впливають на здійснення заходів протидії зазначеним правопорушенням, зокрема існує необхідність у визначенні правових засад букмекерської діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями : від 18.09.2014. *Офіційний вісник України*. 2016. № 96. Ст. 3120.
2. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03.11.2015 № 743-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 51. Ст. 472.
3. Як букмекери нищать український спорт // Тиждень.ua : сайт. URL: <https://tyzhden.ua/Society/204849> (дата звернення: 15.09.2019).

Одержано 30.09.2019